

ПСИХОЕМОЦІЙНІ ФАКТОРИ ПРИ СУЧАСНИХ І КЛАСИЧНИХ МЕТОДАХ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

*Т.О. Дев'яткіна, О.М. Важнича, Р.В. Луценко,
Н.О. Олійник, С.В. Денисенко*

*кафедра експериментальної та клінічної фармакології
Українська медична стоматологічна академія,
м. Полтава*

Загально визнаним є той факт, що подальший розвиток вищої медичної освіти в Україні потребує докорінних реформ навчальних технологій з метою їх наближення до європейських і світових стандартів [1]. Вони стосуються всіх ланок навчальної роботи, починаючи з уніфікації програм і календарних планів та закінчуючи методами контролю знань. Нові стандарти вищої медичної освіти націлені на підготовку високо кваліфікованих ерудованих спеціалістів, прагматичних, здатних швидко орієнтуватись у складних ситуаціях і приймати відповідальні рішення. Водночас, медична громадськість, як і суспільство взагалі, все більше переймається проблемами білетики. Її засади мають враховуватись не лише в практичній діяльності лікарів, а й під час їх фахової підготовки [2]. Це зумовлює увагу до психологічних аспектів до- і післядипломної освіти лікарів [3]. Сучасні навчальні технології, які застосовуються в системі вищої медичної освіти, передбачають різноманітні методи контролю знань студентів. Застосовуються як класичні методи контролю (оцінка усної або письмової відповіді з послідовною характеристикою запропонованого питання), так і сучасні (оцінка знань за результатами багаторівневого тестування, комп'ютерного тестування, розв'язання ситуаційних задач та участі в ділових іграх [4].

Психоемоційні аспекти контролю знань студентів значною мірою впливають на якість навчання і потребують поглибленого аналізу.

Мета роботи – проаналізувати врахування психоемоційних факторів при різних видах контролю знань студентів з експериментальної фармакології.

За основу аналізу взято досвід контролю знань при викладанні фармакології студентам 3-го курсу медичного та 2-го та 3-го курсу стоматологічного факультету Української медичної стоматологічної академії.

На кафедрі експериментальної та клінічної фармакології досягнуто високий рівень об'єктивності оцінки знань студентів за рахунок значної питомої ваги письмових форм вхідного, проміжного та підсумкового контролю. Однак співбесіда викладача і студента лишається одним із важливих методів контролю знань. Його практикують на лабораторних заняттях, а також під час іспиту в студентів-іноземців. Цей класичний контроль є одним із найсприятливіших з точки зору психології. Він дозволяє максимально враховувати особисті якості студента, рівень його підготовки, емоційний стан. Педагогічна майстерність викладача дає можливість знизити ситуативну тривожність і в такий спосіб поліпшити відтворення інформації, засвоєної під час самопідготовки. Заохочення, короткий коментар під час відповіді додає студентові впевненості в своїх знаннях, систематизує відповідь, дає змогу залучити додаткову інформацію. В даному випадку великого значення набуває також реакція студентського колективу (групи) на відповідь і об'єктивність її оцінки викладачем. Корисним буває звернення до аудиторії з приводу виправлення помилок, доповнень та роз'яснень, а також до студента, що відповідає з проханням

самооцінки. Водночас, недостатня кваліфікація, байдужість або нетактовність викладача під час оцінки знань за результатами усної відповіді можуть сформуванати негативне ставлення до предмету, послабити мотивацію його вивчення.

Письмова відповідь, за звичай, викликає більше психоемоційне напруження в студента, котрий на цей час лишається наодинці з аркушем паперу. Особливо, це стосується підсумкового контролю та іспиту.

Об'єктивність оцінки письмової відповіді на іспитах з фармакології досягається шляхом перевірки зашифрованих робіт незалежно кількома висококваліфікованими викладачами. На даному етапі контролю знань провідним психоемоційним фактором є відповідальність з боку викладача. Анонімність контролю породжує конфлікт між необхідністю об'єктивно оцінити письмову роботу і сумнівом у тому, чи дійсно відповідає оцінка можливостям і рівню підготовки, поточній успішності студента. Найбільш відчутним такий внутрішній конфлікт стає в разі незадовільної оцінки роботи.

За умов письмового контролю знань на підсумкових заняттях та іспитах велике емоційне навантаження припадає на момент оголошення оцінок та на ознайомлення студентів з роботами. Спектр емоцій – від задоволення очікуваним успіхом, до несподіваної радості та відчаю, що відображає зацікавленість у результатах вивчення фармакології, яку вважають однією з найскладніших дисциплін у медичному вищому навчальному закладі. Роль викладача тактовно дати роз'яснення результатів письмової роботи, навести критерії оцінок, і в таких спосіб обмежити бурхливі вияви емоцій, надати (в разі потреби) психологічну допомогу.

Але якщо емоційне сприйняття оцінки знань цілком зрозуміле, особливо з урахуванням специфіки молодіжної аудиторії, то велике занепокоєння має викликати апатія і байдужість до оцінки як закономірного і об'єктивного результату контролю одержаних знань. Вона може свідчити про тяжку психологічну кризу як пов'язану з навчальним процесом, так і не залежну від нього. Якщо таку реакцію відмічено протягом кількох занять, викладач має посилити увагу до цього студента, надати йому необхідну фахову і психологічну допомогу, що реалізується на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології Української медичної стоматологічної академії шляхом індивідуальних консультацій і занять.

Застосування тестового контролю знань з фармакології теж супроводжується високою ситуативною тривожністю, що підтверджується даними опитування за шкалою Спілберга. Це вказує на наявність психоемоційного напруження. Стресогенність тестового контролю знань зумовлюється роботою за умов "цейтноту", обмеженістю шляхів розв'язування кожного окремого завдання, необхідністю самостійно швидко прийняти рішення.

Важливо адаптувати студента до тестового (особливо комп'ютерного контролю). Нами накопичено досвід такої "адаптаційної допомоги". Вона здійснюється шляхом попереднього ознайомлення з тестовими завданнями, наданням можливості працювати в комп'ютерному класі в режимі тренування і самоконтролю. Зменшити психоемоційне напруження тестового контролю можна також шляхом формування їх багаторівневої структури (від тестів 1-го рівня з однією відповіддю, до тестів II рівня з кількома відповідями і III рівня типу КРОК-1). Структурованість

завдань дозволяє студентів обрати самостійно достатній рівень складності і в такий спосіб уникнути зайвого емоційного навантаження.

Таким чином, урахування психоемоційних факторів зумовлює атмосферу "інформаційної згоди" між викладачем і студентами (подібно до такої згоди між лікарем і пацієнтом). Психоемоційна комфортність під час навчального процесу і його відповідальних моментів активує відтворення інформації, що підтверджується стабільністю результатів студентів Української медичної стоматологічної академії при розв'язуванні завдань з фармакології при складанні ліцензійного іспиту КРОК-1.

Висновки:

1. Сучасні методи контролю знань викликають високе психоемоційне напруження і потребують психологічної підготовки до них.

2. Психологічна підготовка студентів до сучасних методів контролю здійснюється шляхом виконання аналогічних багаторівневих завдань у тренувальному режимі.

3. Створення сприятливого психологічного клімату під час контролю знань зменшує стресогенність контролю і активує відтворення інформації.

Література

1. Гришак І.Г., Дикий Б.М., Пюрик В.Ф., Кобрин Т.З. Стан вітчизняного ринку вищої освіти та праці в медичній галузі у світлі вимог Болонського процесу // Медична освіта. - 2005. - №3. - С. 16-19.

2. Антологія біоетики / За ред. Ю.І. Кундієва. - Львів: БАК, 2003. - 592 с.

3. Основи загальної і медичної психології / За ред. І.С. Вітенка, О.С. Чабана. - Тернопіль: Укрмедкнига,

2003. – С. 344.

4.Захарчук Г.Я., Крнховець О.В., Гулай О.І.,
Бодров В.П. Тестовий контроль знань при вивченні
хімічних дисциплін на фармацевтичному факультеті //
Медична освіта. - 2004. - №3-4. - С. 43-45.